Wasa Dagblad Nr 43 Söndagen den 1 november, 2026 — Fjärde årgången — ISSN 2954-2448

WASA DAGBLAD

Eeva Kontiokaris nya bok

Sid 6

Wärtsilä

Sid 2

Svenja Falk

Sid 7

LOKALA NYHETER

VASA

Från hobby till drömjobb – Vasa satsar på unga kreativa företagare!

Har du en passion för konst, design, spel eller sociala medier? Kanske kan ditt intresse bli ett yrke – eller till och med ett eget företag. Nu får Vasas unga chansen att lära sig hur kreativitet kan bli en affärsidé.

Sid 3

Dela gärna denna tidning med din familj, släkt och vänner, på Facebook, WhatsApp och andra kanaler

I DAG

LEDARE

Vi lever i spännande tider!

USA mellanårsval kan bli en kalldusch för Trump – eller en sensationell triumf. Men den verkliga frågan är hur presidenten hanterar ett nederlag.

Den 3 november går USA väljare till valurnorna. Hela representanthuset med sina 435 ledamöter och 35 av senatens 100 platser står på spel. Donald Trump kandiderar inte själv, men valet blir en folkomröstning om hans presidentskap.

Just nu talar mycket för demokraterna. Opinionsmätningar pekar mot att de kan återta representanthuset, medan kampen om senaten är betydligt jämnare. Ekonomin, levnadskostnaderna och kriget mot Iran har blivit tunga belastningar för republikanerna. En jordskredsseger för demokraterna är tänkbar, men långt ifrån säker. Källor: Reuters, 20 och 26 oktober 2026; Chatham House, 29 september 2026.

Men tänk om det går åt andra hållet? Om republikanerna mot förmodan vinner stort kommer Trump att kunna hävda att väljarna gett honom ett nytt mandat. Då kan hans politiska motståndare få ännu svårare att begränsa hans makt.

Den verkligt stora prövningen kommer emellertid om Trump förlorar. Accepterar han resultatet? Erkänner han väljarnas dom? Eller börjar han åter tala om valfusk och ett manipulerat val, trots att inga trovärdiga belägg skulle stödja sådana påståenden?

Det finns också en oro för att kriget mot Iran eller ett påstått nationellt nödläge skulle användas för att skapa politisk förvirring. Men en president kan inte på egen hand ogiltigförklara ett mellanårsval eller upphäva konstitutionen genom att utlysa undantagstillstånd.

Vad händer sedan? En demokratisk majoritet i representanthuset kan inleda utredningar, granska administrationen och blockera delar av Trumps politiska agenda. Men presidenten sitter kvar till mandatperiodens slut, och senaten har en avgörande roll i många frågor.

Är den amerikanska demokratin i fara? Ja, om förtroendet för valen systematiskt undergrävs och maktdelningen försvagas. Men demokratin är inte dömd att falla. Domstolar, delstater, fria medier och medborgare kan fortfarande försvara den.

Det avgörande blir inte bara vem som vinner. Det blir om den som förlorar respekterar resultatet.

Vi lever verkligen i spännande tider – men demokratin behöver framför allt ansvar, fakta och respekt för folkets röst.

Photo Supplement

NYHETER

WÄRTSILÄ

Wärtsilä får nytt energijobb i Australien – fem motorer ska leverera 59 megawatt

Finländsk teknik ska modernisera gasfält på andra sidan jordklotet

Wärtsilä stärker sin position på den australiska energimarknaden. Det finländska teknikföretaget har valts att leverera motorer till en omfat-tande modernisering av energiinfrastrukturen vid Moomba i delstaten South Australia.

Projektet innebär en utbyggnad av ett kraftverk med en effekt på 59 megawatt. Fem gasdrivna Wärtsilä 31SG--motorgeneratorer ska produ-cera den elektricitet som behövs för att driva en ny, centraliserad kompressorstation.

I dag används gasdrivna kompressorer vid sju separata stationer. Ge-nom att ersätta dem med en gemensam eldriven anläggning vill opera-tören modernisera äldre infrastruktur och effektivisera gasproduktion-en.

Motorerna ska drivas med gas från de lokala gasfälten. Wärtsilä lyfter fram teknikens höga verkningsgrad och möjligheten att hålla energi-kostnaderna under kontroll.

– Den flexibla motortekniken kan också skapa framtida möjligheter att använda hållbara bränslen och integrera förnybar energi, framhåller Kari Punnonen, ansvarig för Wärtsilä Energys verksamhet i Australa--sien.

Ordern bokades under tredje kvartalet 2026. Leveranserna av motorer-na planeras till mitten av 2027. Wärtsilä ska dessutom bidra med tek-nisk rådgivning.

Något kontraktsvärde har inte offentliggjorts, och kunden har inte namngivits i pressmeddelandet.

En viktig exportmarknad

Affären visar hur finländsk motorteknik kan bidra till att förnya ener-gianläggningar internationellt. Samtidigt handlar projektet fortsätt--ningsvis om gasproduktion – möjligheterna till framtida användning av hållbara bränslen är ännu inte ett beslut om en konkret omställning.

Källa: Wärtsilä, pressmeddelande 22.10.2026 kl. 10.00 (EEST).

Bildtext: Wärtsilä kommer att leverera motorer till en utbyggnad av ett kraftverk på 59 MW i Moomba, södra Australien. Kraftverket kommer att drivas med fem Wärtsilä 31SG-motorgeneratorenheter. © Wärtsilä

STT

Efter 139 år: STT:s nyhetsverksamhet går mot sitt slut – väcker oro ända till Bryssel

En av de viktigaste institutionerna inom finländsk journalistik närmar sig slutet på en epok. Finlands nationella nyhetsbyrå STT har beslutat att avveckla sin nyhets- och bildbyråverksamhet under våren 2027 efter avslutade omställningsförhandlingar. Beskedet har väckt starka reaktioner både inom mediebranschen och på politisk nivå.

Förhandlingarna omfattade 95 fast anställda. Enligt STT:s nuvarande bedömning kommer 89 arbetsuppgifter att försvinna, varav 68 gäller journalister. Därutöver avslutas omkring 30 tidsbundna anställningar eller uppdragsavtal. Kunderna får dock fortsatt service på normalt sätt fram till slutet av mars 2027.

Bakgrunden till beslutet är långvariga ekonomiska förluster och svårigheter att hitta en tillräckligt bred och långsiktigt engagerad ägarbas för att utveckla verksamheten. Tidigare anpassningsåtgärder har inte varit tillräckliga för att säkra ekonomin.

Frågan har samtidigt nått EU-nivå. Europaparlamentarikern Mika Aaltola och den österrikiske ledamoten Lukas Mandl har lämnat in en skriftlig fråga till Europeiska kommissionen om hur nyhetsbyråernas verksamhetsförutsättningar kan tryggas. Initiativet stöds av 14 parlamentariker från fyra politiska grupper.

Aaltola beskriver nyhetsbyråer som en del av samhällets beredskap och informationssäkerhet. Han menar att ett försvagande av STT skulle påverka Finlands förmåga att upprätthålla en gemensam och tillförlitlig faktagrund i samhället.

Trots nedläggningen av nyhetsverksamheten fortsätter STT:s kommunikationstjänster som tidigare. Bolaget undersöker också möjligheterna att kommersialisera sina omfattande arkiv och ny teknik i framtiden.

För många i mediebranschen är beslutet mer än en företagsnyhet. Det markerar slutet på en verksamhet som i närmare 140 år har försett finländska medier med nyheter, bilder och gemensamma fakta. *Källor: STT 29.10.2026; MEP Mika Aaltolas pressmeddelande 28.10.2026.*

VÄLFÄRDSOMRÅDEN

THL

Miljarder till vården – nu vill THL ändra spelreglerna!

Diagnoser ska kanske väga mindre när Finlands välfärdsområden får sina pengar. Målet är rättvisare fördelning och stabilare finansiering.

Hur ska Finland fördela miljarder euro till social- och hälsovården på ett rättvist sätt? Institutet för hälsa och välfärd, THL, vill nu undersöka om diagnoser och sjuklighets-uppgifter ska få mindre betydelse när statens pengar fördelas mellan välfärdsområdena.

Staten finansierar områdena med omkring 27 miljarder euro per år. I dagens modell påverkas finansieringen bland annat av befolkningens sjukdomar, som registreras i vårdens och FPA register.

Men systemet har problem. Om diagnoser väger tungt kan det uppstå olämpliga incitament att registrera fler diagnoser för att öka finansieringen. Dessutom varierar områdenas möjligheter att leverera tillräckligt omfattande och korrekta uppgifter till THL register.

Ålder och sociala faktorer kan få större roll

Enligt THL nya utredning kan enklare modeller, som främst utgår från befolkningens ålder, kön, utbildning och sysselsättning, förutsäga behovet av hälsovårdstjänster relativt väl. Sådana modeller använder mindre sjuklighetsdata eller inga alls.

Men diagnoserna kan inte slopas helt. Inom äldreomsorgen och socialvården räcker befolkningsuppgifter inte lika långt för att förutsäga servicebehovet. Sjukdomsuppgifter behövs därför fortfarande, men de kunde användas mer selektivt.

Stora svängningar försvårar planeringen

Finansieringen har också varierat kraftigt från år till år. Eftersom modellen i praktiken är ett nollsummespel kan en ökning för ett område minska andra områdens andelar. Förändringar i statistikunderlaget bidrar till osäkerheten.

THL anser att finansieringsmodellen bör reformeras under nästa regeringsperiod. Riksdagen har krävt en totalreform senast 2030.

Målet är en modell som är rättvis, transparent och förutsägbar – så att finansieringen bättre motsvarar invånarnas behov och välfärdsområdena kan planera sina tjänster långsiktigt.
Källa: Institutet för hälsa och välfärd (THL), 29.10.2026;

VÄLFÄRDSOMRÅDET

Nu flyttar BB in i framtiden – decemberbebisarna föds i helt nya lokaler

För blivande familjer i Österbotten väntar goda nyheter. Förloss-ningssalarna och avdelningen för förlossningar och kvinnosjukdo-mar vid Vasa centralsjukhus flyttar in i nya lokaler redan i novem-ber. Det betyder att de första decemberbebisarna kommer att födas i moderna och nyrenoverade utrymmen.

Renoveringen av sjukhusets T-byggnad närmar sig sitt slut, och målet är att ge både tryggare vård och en bättre upplevelse för fa-miljerna. Antalet förlossningssalar förblir fem, men möjligheterna för de födande ökar markant. Antalet förlossningsbadkar tredubblas från ett till tre, vilket ger fler möjligheter till smärtlindring och vat-tenförlossning. Vissa salar får dessutom yogatyg och projektorer som kan visa lugnande bilder eller videor under förlossningen.

Även tryggheten stärks. De nya lokalerna ligger så att akuta trans-porter till operationssalen går snabbare än tidigare. Antalet obser-vationsrum ökar från två till tre, något som länge har efterfrågats. Samtidigt får varje patientrum egen toalett och dusch, vilket för-bättrar både integriteten och trivseln.

Partnern glöms inte heller bort. I varje förlossningssal finns fåtöljer som kan göras om till sängar, och de kan även användas på vårdav-delningen så att partnern kan stanna över natten. Ett nytt allaktivi-tetsrum ska dessutom användas för bland annat föräldraförberedel-ser.

Samtidigt får också Seri-stödcentret nya lokaler. För regionens fa-miljer innebär satsningen ett modernt lyft som ska göra födseln av nästa generation både tryggare och mer personlig.

Källa: Senast i december föds bebisarna i nya utrymmen, Österbot-tens välfärdsområde,

NYHETER

LOKALA NYHETER

MALAX

Vem blir Malax nya ledstjärna? Nu kan du rösta på din favorit!

Tre kandidater – men bara en kan få utmärkelsen Ledstjärna 2026. Nu är det invånarnas tur att säga sitt!

Vem har gjort den största insatsen för att skapa ett mer inkluderande samhälle i Malax? Nu har kommuninvånarna möjlighet att påverka när årets Ledstjärna ska utses.

Utmärkelsen går till en person eller organisation som genom sitt engagemang och sina insatser på ett positivt sätt har förbättrat vardagen för personer med funktionsnedsättning.

Årets tre kandidater är:

Tina Holms är en engagerad föreningsmänniska som möter människor med värme och respekt. Hon arbetar aktivt för personer med funktionsnedsättning och deras rättigheter, bland annat genom sitt engagemang inom FDUV.

Lisbeth ”Libbi” Bäck är en omtänksam stödperson som gör vardagen lite ljusare för dem hon hjälper. Genom att ordna aktiviteter och möjliggöra deltagande i olika evenemang och sociala sammanhang skapar hon värdefulla upplevelser och gemenskap.

Malaxnejdens Sportfiskeförening rf har arbetat för att göra området kring Kolnebackens sportfiskesjö tillgängligt för alla. En viktig del av arbetet är att också personer som använder rullstol ska kunna njuta av området och komma ut i naturen.

Det går att rösta på sin favorit via kommunens elektroniska röstningsformulär, på biblioteken eller i kommungården.

Sista röstningsdagen är den 10 november 2026. Utmärkelsen delas ut den 3 december 2026.

En röst kan bli ett viktigt tack till någon som gör skillnad – och samtidigt uppmärksamma betydelsen av ett samhälle där alla får vara med.

Källa: Malax kommun, Ledstjärna 2026, 21.10.2026.

VASA

Från hobby till drömjobb – Vasa satsar på unga kreativa företagare!

Har du en passion för konst, design, spel eller sociala medier? Kanske kan ditt intresse bli ett yrke – eller till och med ett eget företag. Nu får Vasas unga chansen att lära sig hur kreativitet kan bli en affärsidé.

En ny tvåspråkig föreläsningsserie om entreprenörskap inom kreativa branscher startar i Vasa i november. Satsningen riktar sig framför allt till unga som är nyfikna på framtidens arbetsmöjligheter och drömmer om att arbeta med något de själva brinner för.

Den första kostnadsfria föreläsningen, med rubriken Hur grundar man ett eget företag?, ordnas tisdagen den 10 november 2026 klockan 18.00–19.30 i Medborgarinstitutet Almas festsal, Kyrkoesplanaden 15 i Vasa.

Föreläsare och moderator är Johanna Stenback, producent vid Moomin Characters Oy Ltd. I den efterföljande paneldiskussionen deltar konstnären och inredningsarkitekten Jennifer Lipkin, influencern Sandra Holmäng från VogaStyling samt Jussi Loukiainen, vd och grundare av spelstudion Platonic Partnership.

Deltagarna får höra om verkliga erfarenheter, möjligheter och utmaningar inom kreativa företag. Inga förkunskaper om företagande behövs.

Serien fortsätter med tre teman: att bygga sitt eget varumärke i december 2026, finansiering och stipendier i januari 2027 samt marknadsföring och försäljning i februari 2027.

Föreläsningarna arrangeras av Vasas stads institut: Alma, TaiKon och Kuula-institutet. Projektet Skapa i Vasaregionen möjliggör satsningen med finansiering från Svenska kulturfonden.
Anmälan: https://uusi.opistopalvelut.fi/vaasa/sv/course/160777/

WASA DAGBLAD
Nästan allt Du behöver veta på 16 sidor - vpress.fi

NYHETER

YLE

When the news takes the stage – Yle Live comes to Vaasa

Bilingual shows i Vaasa on Nov 10

What really makes a story news? Who decides what the public should hear about? And where is the line between a passionate football fan and a hooligan?

These are some of the questions Yle will explore when several of its young journalists and content creators leave the newsroom and step onto the stage this November.

The Yle Live tour will visit five Finnish cities as part of Yle's 100th-anniversary celebrations. The tour stops in Vaasa, Seinäjoki, Jyväskylä, Lahti and Lappeenranta, combining journalism with theatre, sound, images, lighting and live performance.

For Vaasa, the big day is 10 November, when Yle Live arrives at Ritz. There will be two per-formances, at 1 p.m. and 7 p.m., and the Vaasa show will be bilingual.

The programme is aimed particularly at young people aged 15 to 19, but the format is desig-ned to be much more than a traditional news programme.

Among those appearing on stage are YleX's Aino "Aikku" Silkelä, Mikael Salmelainen from the Menny pahaks podcast, Pyry Vaismaa from Yle Mix, Jenni Matikainen from Yle Kioski, Charlotte "Challe" Lindberg from Yle Watt and Saku Manneh from Yle Galax. Yle's US cor-respondent Ilmari Reunamäki will also take part.

Each city will also have at least one journalist from Yle's regional newsroom on stage.

The audience will get a behind-the-scenes look at journalism and the questions journalists face every day. Topics include the difference between a football fanatic and a hooligan, what a working day inside Donald Trump's White House might look like, and the fundamental quest-ion of who has the power to define what becomes news.

Radio will also be brought directly to the audience. YleX afternoon hosts Aikku and Mellu will take their radio studio on the road, allowing visitors to watch their live broadcast from 1 p.m. to 5 p.m.

The daytime performances are being offered free of charge to local upper-secondary and vocational students. Evening performances are open to everyone, with tickets priced at 10 euros.

After Vaasa, the tour continues to Seinäjoki on 11 November, Jyväskylä on 12–13 November, Lahti on 16 November and Lappeenranta on 17–18 November.

The Lahti performance will be recorded and later shown on Yle Areena on 22 December, as well as on Yle TV2 during December.

For Vaasa, the combination of journalism and live entertainment offers a rare chance to see familiar media personalities outside the usual screen – and to discover how news is made from the inside.

Vaasa, Ritz, 10 November: 1 p.m. and 7 p.m. The performance is bilingual.

Source: Yle, 5.10.2026.
Image: Johanna Kannasmaa / Yle

VINTERBAD

Nu öppnar isbadssäsongen i Vasa – gratis köldchock väntar i Innerhamnen

Vintersimmarna kan börja värma upp. Den populära isbadplatsen i Vasa Innerhamn öppnar igen den 6 november och är öppen dagligen klockan 6–21. Anläggningen vid Inre hamnen erbjuder uppvärmda omklädningsrum, belysning, kameraövervakning och en vak öppen med pumpteknik.

För den som vågar ta steget ner i det kalla vattnet finns både stege och trappa med värmeelement som håller isen borta. Dessutom är allt gratis. Kanske stadens billigaste friskvårdsprojekt – och möjligen det kalllaste.

Källa: Vasa stad, 22.10.2026. [vaasa.fi]

ÅBO AKADEMI

Framtidens medicin skrivs ut för just dig – ny finländsk teknik kan förändra sjukvården

Tänk dig ett läkemedel som tillverkas med exakt den dos som passar just dig. Det som nyligen lät som science fiction kan nu vara på väg att bli verklighet.

Vid Åbo Akademi har forskaren Mahsa Bahman undersökt en teknik inspirerad av 3D-utskrift som kan göra individanpassade läkemedel både enklare och mer tillgängliga. Målet är att ge patienter exakt rätt dosering i stället för att förlita sig på standardiserade läkemedelsstyrkor.

I dag tillverkas de flesta läkemedel i fasta standarddoser, trots att människors behov varierar kraftigt. Problemet är särskilt tydligt för barn, äldre patienter och personer med ovanliga sjukdomar. Ofta måste tabletter delas eller anpassas manuellt, vilket kan påverka doseringsnoggrannheten.

Den teknik som studerades använder en process inspirerad av 3D-utskrift. Systemet doserar noggrant uppmätta mängder av en gelliknande läkemedelsblandning. Resultatet blir läkemedel som kan skräddarsys för varje enskild patient samtidigt som kvalitet och jämnhet säkerställs.

Forskarna ser många tänkbara användningsområden. Tekniken kan hjälpa barn som behöver ovanliga doser, äldre vars medicinering förändras över tid och patienter med sällsynta sjukdomar. Den kan även bli ett värdefullt verktyg när läkemedelsbrist gör kommersiella produkter svåra att få tag på.

Avhandlingen väcker också uppmärksamhet eftersom den genomfördes helt inom industrin. Mahsa Bahman arbetade som industridoktorand vid det finländska hälsoteknikföretaget CurifyLabs, ett spin-off-företag från Åbo Akademi. Arbetet visar hur samarbete mellan forskning och näringsliv kan bidra till praktiska innovationer som når patienter snabbare.

Om utvecklingen fortsätter i samma riktning kan framtidens apotek komma att tillverka mediciner lika individuellt som dagens skräddarsydda behandlingar inom precisionsmedicin.

Källa: Åbo Akademi, 8.10.2026.

WASA TEATER

Regissören och koreografen Agneta Lindroos leder produktionen, som bygger vidare på en berättelse som redan har fångat hjärtan i Norge.

Tillfälligt boende hos sin stränga granne Rut har Selma svårt att tro på jultomten. Ändå skriver hon ner sin största önskan i ett brev. Genom mystiska magiska krafter hittar brevet vägen till Snöfall, ett fantastiskt kungarike förknippat med jultomten.
Vanliga människor kan inte bara besöka detta extraordinära rike. Men Selma befinner sig snart där — och hennes ankomst sätter dramatiska händelser i rörelse.

Vem är Selma egentligen? Och vilka mörka krafter hotar kungariket just när julen närmar sig?
Bakom fantasin döljer sig en djupt mänsklig berättelse om tillhörighet, vänskap, kärlek och sökandet efter en trygg plats i världen. Föreställningen kombinerar spänningen i en saga med ett känslosamt budskap som kan beröra både barn och vuxna.

Tolv unga stjärnor står i centrum

Årets produktion har 12 barn från svensktalande Finland, vilket ger ny energi till den välbekanta berättelsen.
De unga artisterna är

Oskar Moberg,
Ian Rönnlund,
Elvin Rajala,
Iivari Saarenheimo,
Hugo Nordberg,
Annika Hellén,
Adina Bonäs,
Selma Stenback, Alva Bergvik,
Otto Isoniemi,
Saga Tuuri
Tilda Pinilla Johansson.

Regissören och koreografen Agneta Lindroos leder produktionen, som bygger vidare på en berättelse som redan har fångat hjärtan i Norge.
Snöfall uppstod som en norsk jul-TV-adventskalender producerad av NRK Super. Den anpassades senare för scenen och producerades av Oslo Nye Teater, där den spelades under flera julsäsonger innan den nådde publik på andra håll.

Markera datumet: Julen börjar i november

Wasa Teaters nya produktion har premiär den 14 november 2026 och är planerad att spelas till den 2 januari 2027 på teaterns huvudscen. Föreställningen är på svenska, med undertexter tillgängliga på finska, engelska och svenska. Den är avsedd för barn från sex år och uppåt, samt vuxna.

Efter sin tidigare framgång lovar Snöfalls återkomst en välkommen dos värme och förundran när julsäsongen närmar sig.

Källa och bild: Wasa Teater, officiell produktionsinformation: https://www.wasateater.fi/forestallning/snofall/

En enorm succé, ett mystiskt julrike och 12 unga artister är redo att återföra festmagin till scenen.

Julmagin återvänder till Vaasa! Efter att ha sålt slut under sin tidigare spelperiod och fått entusiastisk publikens hyllningar, gör Snöfall nu en efterlängtad comeback på Wasa Teater. Den hjärtevärmande produktionen återvänder efter ett tvåårigt uppehåll och ger teaterälskare ännu en chans att uppleva ett juläventyr fyllt av förundran, spänning och känslor.

Den tidigare produktionen gjorde ett starkt intryck på publiken, med en entusiastisk beskrivning som kallade den "allt man kan önska sig i en julpjäs". Nu får de som missade biljetter förra gången en ny chans att upptäcka berättelsen – medan återvändande fans återigen kan träda in i dess magiska värld.

En ensam flicka, ett mystiskt brev och ett rike i fara

I centrum av Snöfall står Selma, en 12-årig föräldralös flicka som längtar efter något som många barn tar för givet: en egen familj.

NY POESI

Vasa poeten smugglar in solsken i höstmörkret – Eeva Kontiokaris 29 bok sprider värme och livsvisdom

Kan man gömma en bit sommar mellan pärmarna på en bok? Vasa poeten Eeva Kontiokari tror det. Hennes nya diktsamling bjuder på solsken, humor och små, viktiga insikter om livet.

Höstmörkret sänker sig, dagarna blir kortare och sommarens värme känns redan avlägsen. Just då vill Vasa poeten Eeva Kontiokari göra något alldeles speciellt: smuggla in lite solsken i människors vardag.

Salakuljetan aurinkoa (Jag smugglar in solsken) utkom i oktober 2026 och är Kontiokaris 29 bok. Samlingen innehåller dikter och tänkespråk som betraktar livet med värme, klokhet och glimten i ögat.

I bokens förord berättar Kontiokari hur hon under sommaren 2025 skrev nya dikter och valde ut texter till den kommande boken. Samtidigt funderade hon på hur läsarna skulle uppleva dikterna under den mörka årstiden, när vinterdagarna är långa och ljuset knappt räcker till.

Bokens titel föddes en sommardag.

”Vi förmedlar ljus och värme från människa till människa, till och med utan att vara medvetna om det, när vi vandrar i nådens solsken”, skriver hon i sin hälsning till läsarna.

Små flickor blir underbara mormödrar

Kontiokaris humor kommer fram i en dikt där sommaren förutom blommor och jordgubbar också odlar små flickor. Med tiden växer dessa upp till små, underbara mormödrar.

Den korta dikten lockar fram ett leende, men rymmer samtidigt en varm betraktelse över livets kretslopp.

Även tänkespråken bjuder på träffsäker vardagsvisdom. En vän är som en solvarm vägg som det känns gott att luta sig mot. Vänskapens dragknut håller, men stramar inte åt.

Också tiden får sin beskärda del av eftertanke. Klockan visar samma tid för alla, men vi rör oss i olika takt. Och lyckligtvis är tiden inte till salu.

Nästan 30 böcker – en livslång kärlek till orden

Eeva Kontiokari, född 1940 i Alajärvi, debuterade 1996 med boken Lasilintu. Sedan dess har hon skrivit dikter, tänkespråk och texter på sydösterbottnisk dialekt. Till hennes produktion hör bland annat Mittakaavamuutoksia, Piree ja paree och Tänään syntyy kesä. Två av hennes diktsamlingar har belönats i Päätalo-institutets Möllärimestari-tävling.

En lång författarbana vittnar om uthållighet och kärlek till språket. I sin nya bok påminner Kontiokari om att livsglädje inte nödvändigtvis kräver stora händelser. Ibland räcker det med en väns stöd, en rolig formulering eller ett minne av en sommardag.

Salakuljetan aurinkoa är en varm läsupplevelse om medmänsklighet, vänskap och livets små underverk. Budskapet passar särskilt väl under höstens och vinterns mörka dagar.

Kanske går det faktiskt att smuggla in solsken – en dikt, ett leende och en varm tanke i taget.

Källor: Intervju den 27.10.2026, Eeva Kontiokari, Salakuljetan aurinkoa (2026); Kirjasampo; Ilkka-Pohjalainen, ”Runot syntyvät rakkaudesta sanoihin”.

Tässä esimerkki runosta:
”Kesä kasvattaa
kukkia mansikoita ha
pieniä ihania tyttöjä.
Aikanaan pienistä tytöistä
kasvaa pienia ihania mummoja.”

ja tässä muutama hänen mietelause:
”Ystävä on kuin auringon lämmittämä seinä,
siihen on hyvä nojata.”
”Ystävyyden vetosolmu pitää,
muttei kiristä.”
”Aika on kuin tyhjä huonetila,
sen haluaa täyttää”.

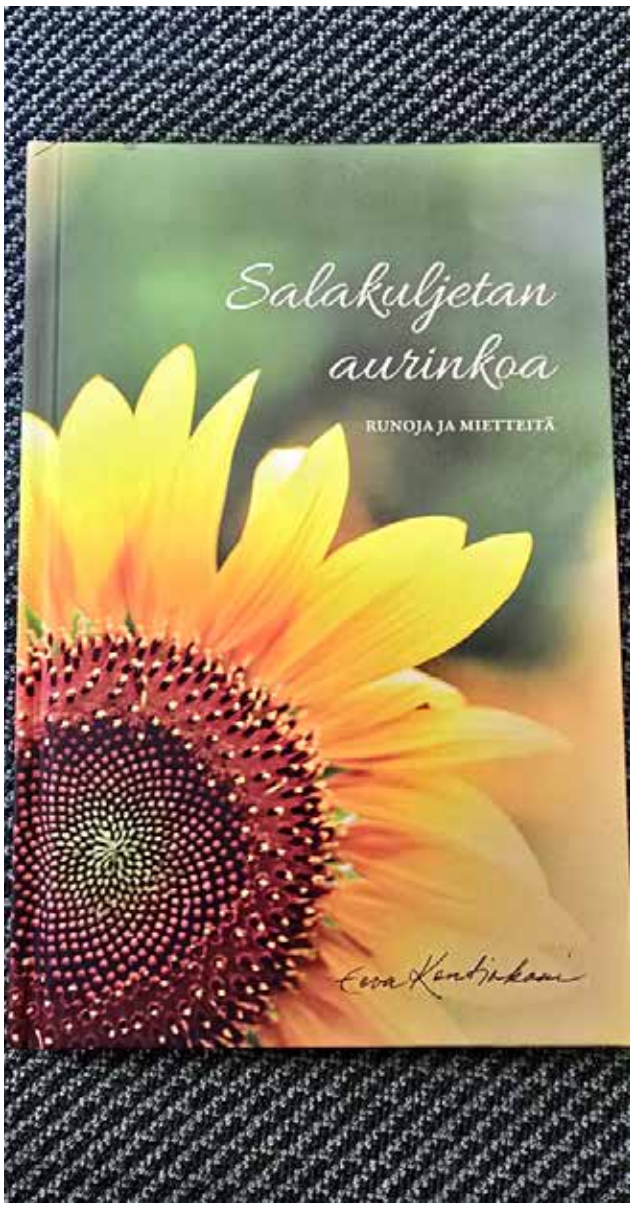

KRIGSSLUTETS HISTORIA

När Nazityskland föll samman fortsatte det märkliga skådespelet

När Hitlers tusenåriga rike gick mot sitt sammanbrott utspelade de sig ett av andra världskrigets märkligaste slutkapitel i den lilla nord-tyska staden Flensburg, nära den danska gränsen. Under några veckor i maj 1945 blev staden centrum för det som återstod av den nazistiska regimen.
Svenja Falk presenterade sin bok på Bokmässan i Helsingfors.

I boken Diktaturens sista dagar: Spioner, intrigmakare och Tredje rikets fall skildrar Svenja Falk de dramatiska händelserna under re-gimens sista tid. Det är en berättelse om maktkamp, hemliga planer, politiska intriger och människor som försökte rädda sig själva när hela det system de tjänat höll på att rasa samman

Hitlers efterträdare försökte hålla regimen vid liv

Efter Hitlers självmord den 30 april 1945 blev storamiral Karl Dö-nitz, enligt Hitlers testamente, hans efterträdare som statschef. Dö-nitz etablerade sin regering i Flensburg, där resterna av den nazist-iska statsapparaten försökte fortsätta fungera trots att Tyskland i praktiken hade förlorat kriget.

Det var dock ingen ny huvudstad i formell mening. Flensburg blev snarare en tillfällig maktbas för en regim som redan hade förlorat sin verkliga kontroll över landet.

Den 23 maj 1945 satte de allierade punkt för försöket. Dönitz och hans regering greps. Vid Nürnbergrättegångarna dömdes Dönitz 1946 till tio års fängelse, som han avtjänade i Spandau.

Giftiga rester i Östersjön

Krigets slut innebar inte att alla dess faror försvann. Efter andra världskriget dumpades stora mängder kemisk ammunition i Öster-sjön. Enligt Helsingforskommissionen HELCOM rör det sig om omkring 40 000 ton kemisk ammunition, som uppskattas ha inne-hållit cirka 15 000 ton kemiska stridsmedel.

Även Flensburg hade en koppling till denna mörka historia. HELCOM har dokumenterat att omkring 200 artillerigranater med senapsgas dumpades styckevis i vattnet mellan Flensburgs hamn och fyren Kalkgrund under krigets slutskede.

Det är en obehaglig påminnelse om att krigets arv kan leva kvar långt efter att vapnen tystnat.

Churchill planerade för ett nytt krig

Samtidigt blickade den brittiske premiärministern Winston Chur-chill redan mot nästa möjliga konflikt. Efter Tysklands nederlag lät han utarbeta den hemliga planen Operation Unthinkable, som un-dersökte möjligheten av ett militärt angrepp mot Sovjetunionen.

Planen förverkligades aldrig. I juli 1945 förlorade Churchill dessu-tom det brittiska parlamentsvalet och efterträddes som premiärmi-nister av Clement Attlee. Europa gick in i en ny politisk epok, där samarbetet mellan segrarmakterna snabbt övergick i växande mot-sättningar.

En dramatisk epilog till världskriget

Svenja Falks bok öppnar ett fönster mot den märkliga och ofta för-bisedda perioden mellan Hitlers död och den slutliga upplösningen av den nazistiska regimen. Här möts spioner, makthungriga aktörer och politiska planer i ett Europa där den gamla ordningen faller samman och en ny världsordning tar form.

För den som är intresserad av andra världskriget, politiska intriger och historiens oväntade vändningar erbjuder Diktaturens sista da-gar en fascinerande inblick i de sista kapitlen av Tredje rikets historia.

Källor: Boktugg, Diktaturens sista dagar; Bundeszentrale für poli-tische Bildung; NDR; HELCOM, rapporter om kemisk ammunition i Östersjön.

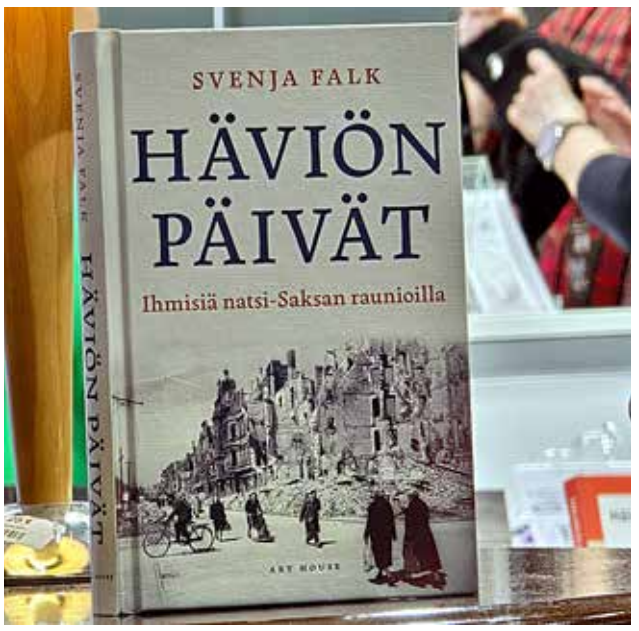

Karl Dönitz, Alfred Jodl och Albert Speer arresterades i flensburg sommarne 1945. Dönitz fick 10 års fängelse

RYSSLAND

“De dödade oss”: Nobelprisade Novaja Gazeta släcker ljuset efter 30 år

Moskva, 30 oktober 2026. Den 9 november ska redaktionen för Novaja Gazeta släcka ljuset i huset där de bott i tre decennier, stänga av servrarna och gå. Uttalandet, som publicerades i dag, inleds med bara tre ord: “De dödade oss.”

Snaran dras åt

Redaktionen menar att ryska myndigheter och säkerhetstjänster tvingat fram nedläggningen. Berättelsen är som en nedräkning: blockerade webbplatser, beslagtaget tryckeri, indraget mediatillstånd samt flera timmars husrannsakan på redaktionen och hos chefredaktören. I september stämplades hela redaktionen, över hundra personer, som “utländska agenter”. Det sista slaget kom med ett vräkningsbrev. Samtidigt stängdes systemet för läsarnas donationer, och tidningen stod utan inkomster. Bankerna hänvisar till interna regler, men redaktionen pekar på FSB.

Ett högt pris

Tidningen minns mördade kolleger: Igor Domnikov, Jurij Sjtjekotjichin, Anna Politkovskaja, Stas Markelov, Anastasija Baburova och Natalja Estemirova. Chefredaktör Dmitrij Muratov, som delade 2021 års Nobels fredspris, överfölls och förlorade nästan synen. Inget brottmål inleddes, trots att förövarna är kända. Reportern Jelena Milasjina misshandlades i Tjetjenien, och redaktören Oleg Roldugin ställs inför rätta för, enligt tidningen, att han arbetat som journalist.

Konstitutionsfrågan

Här blir uttalandet som skarpast. Artikel 29 i Rysslands konstitution slår fast: “Censur är förbjuden.” Enligt redaktionen väcker den meningen i dag sarkasm och skratt, till och med bland domare. Konstitutionen beskrivs som misshandlad, munkavlad och fängslad, och verkligt förräderi är när staten sviker sin egen konstitution. Redaktionen avvisar också att förtrycket bara skulle vara “digitalt”: det är människor, inte siffror, som dör i cellerna.

Arvet

Tidningen grundades 1993, delvis med Michail Gorbatjovs Nobelpengar, och har överlevt både mord och år av belägring. Det finns ett skäl till att le tappert: sista numret kommer ändå ut. Redaktionen tackar alla som lyssnat.

Källa: Novaja Gazetas redaktionella uttalande, 30 oktober 2026 (novayagazeta.ru/articles/2026/10/30/nas-ubili)

KLIMATFÖRÄNDRINGEN

Urbana värmebubblor gör städer otrivsamma – och ohälsosamma

I takt med att våra städer växer växer också ett dolt hot: värmen i städerna. Detta fenomen är mer än bara det vanliga sommarbesväret; Det intensifierar temperaturerna till nivåer som påverkar hälsan, produktiviteten och vår miljö.

Från stora områden av betong som fångar solens värme till luftkonditioneringsenheter som trycker tillbaka varm luft till gatorna, drivs stadsvärmen av mänskliga utvecklingsmönster och, ironiskt nog, våra ansträngningar att kyla ner sig. Effekterna är mycket kännbara, särskilt under värmeböljor, när dessa områden kan vara flera grader varmare än på landsbygden – ett fenomen som kallas ”urban heat island”-effekten. Lyckligtvis finns det flera strategier som städer kan anta för att ta itu med detta eskalerande problem.

Problemet med värme i städer

Den urbana värmeöeffekten orsakas främst av material som asfalt, betong och metall som absorberar, fångar och utstrålar värme. Till skillnad från naturlandskap som behåller fukt och ger skugga, har dessa urbana ytor begränsad kapacitet att kylas ner, vilket skapar ett lager av varm luft som dröjer sig kvar i städerna. Höghus som blockerar luftflödet intensifierar värmen ytterligare, och i takt med att befolkningen fortsätter att växa i stadsområden har det blivit nödvändigt att använda luftkonditionering. Ironiskt nog avger luftkonditioneringsaggregat också spillvärme, vilket ytterligare värmer upp utomhusmiljön.

Denna sammansatta värmeexponering gör inte bara stadslivet obekvämt – det gör det farligt. Överdriven värme kan leda till uttorkning, värmeutmattning och till och med dödligt värmeslag, särskilt för utsatta grupper som äldre, barn och personer med redan existerande hälsotillstånd. Dessutom förvärrar höga temperaturer luftföroreningarna, eftersom marknära ozon, som är en del av smog, lättare bildas i värmen. För personer med andningsproblem kan därför varma stadsmiljöer vara särskilt skadliga.

Lösningar för kylning av stadsmiljöer

Att ta itu med stadsvärme kräver en kombination av naturbaserade lösningar, innovativ stadsplanering och samhällsåtgärder. Genom att skapa svalare, grönare och mer skuggade utrymmen kan städer förbättra både komforten och hälsan för sina invånare. Några effektiva lösningar inkluderar:

1. Öka grönområden och stadsträd

Parker, gröna tak och stadsträd är bland de mest effektiva sätten att mildra värmen i städerna. Grönområden ger skugga och släpper ut fukt genom en process som kallas evapotranspiration, som kyler den omgivande luften. Träd i synnerhet har flera fördelar: de absorberar koldioxid, filtrerar föroreningar och sänker yttemperaturen genom att ge skugga. Forskning visar att stadsdelar med riklig grönska kan vara upp till fem grader svalare än omgivande områden utan grönt täcke. Att lägga till parker och grönområden ger dessutom sociala och rekreativa fördelar, vilket förbättrar den allmänna livskvaliteten.

2. Användning av reflekterande och permeabla material

De material som används i städernas infrastruktur spelar en nyckelroll när det gäller att hantera värmen. Att använda reflekterande material i byggnader, tak och trottoarer kan hjälpa till att minska mängden värme som absorberas av ytor. Vita eller ljusa material reflekterar mer solljus än mörka, vilket förhindrar att ytorna värms upp lika mycket. Svala tak – de som är täckta med material som är utformade för att reflektera mer solljus – kan vara särskilt effektiva. Permeabla material, såsom porös beläggning, kan hjälpa till att minska värmen genom att låta regnvatten filtreras igenom, kyla ytan och förhindra överflödig avrinning.

3. Gröna tak och väggar

Gröna tak, täckta med vegetation, hjälper inte bara till att isolera byggnader utan ger också ytterligare grönområden som dämpar värmen. Genom att lägga till lager av jord och växter på hustak sänker de yttemperaturen och absorberar regnvatten, vilket minskar trycket på städernas dräneringssystem. På samma sätt kan gröna väggar – vertikala trädgårdar på sidorna av byggnader – hjälpa till att skugga strukturer, kyla den omgivande luften och förbättra luftkvaliteten. Dessa gröna ytor erbjuder också ett behagligt estetiskt tilltalande och integrerar naturlig skönhet i stadsmiljöer.

4. Designa för naturlig ventilation

Stadsplanering och arkitektonisk design som prioriterar luftflöde kan avsevärt minska värmehållningen i städer. Smala gator och tätt packade byggnader begränsar ventilationen och skapar ”värmekanjoner” som fångar in varm luft mellan byggnaderna. Genom att planera öppna ytor, bredare gator och vindar som underlättar luftflödet kan städer minska instängd värme. Byggnadens orientering och material kan också spela en roll; Till exempel kan placering av fönster och ventiler för att dra nytta av rådande vindar uppmuntra naturlig kylning i byggnader, vilket minskar behovet av luftkonditionering.

5. Samhällsåtgärder och medvetenhet

Samhällsdrivna initiativ kan bidra till att öka medvetenheten och främja samarbete för att ta itu med värmen i städerna. Grannskapsgrupper och lokala råd kan organisera trädplanteringskampanjer, uppmuntra installation av svala tak och ge invånarna information om hur de ska hantera värmen under högsommarmånaderna. Offentliga kylcenter, skuggade transithållplatser och vätskestationer kan också erbjuda lindring under extrema värmeböljor, vilket säkerställer att människor, särskilt de som är sårbara, har ett säkert utrymme för att svalka sig.

6. Använda teknik för att övervaka och mildra värmen i städer

Innovativ teknik kan spela en roll i kampen mot värmen i städerna. Städer använder i allt högre grad värmekameror och sensorer för att identifiera ”hot spots” där temperaturerna är högst. Med dessa data kan kommuner prioritera områden med hög påverkan för insatser som trädplantering, reflekterande material eller offentliga kylstationer. Dessutom kan teknik för smarta städer, såsom adaptiv gatubelysning och energieffektiva byggnadssystem, minska värmeutsläppen genom att minska det totala energibehovet.

Framtiden för svalare städer

Även om det är uppenbart att stadsvärme utgör en allvarlig utmaning, är det också en möjlighet att ompröva vår strategi för stadsplanering och utveckling. Genom att integrera naturliga lösningar, bygga mer motståndskraftig infrastruktur och främja klimatmedveten design kan man skapa städer som är både svalare och hälsosammare. Städer som Singapore och Los Angeles har redan tagit stora kliv framåt genom att införa storskaliga program för gröna tak, utöka trädkronorna och experimentera med svala trottoarer. Deras framgång fungerar som en modell som visar hur stadsområden kan skapa en hållbar balans mellan mänskliga behov och miljömässig motståndskraft.

Att mildra värmen i städerna kommer inte att ske över en natt, men genom att göra riktade förbättringar kan städer ta meningsfulla steg mot en mer beboelig framtid. För invånarna innebär svalare städer bekvämare och trevligare utomhusutrymmen. För utsatta befolkningsgrupper kan dessa förändringar innebära skillnaden mellan säkerhet och risk under en värmebölja. Det kan vara en utmaning att hantera värmen i städerna, men med en kombinerad insats kan städer över hela världen resa sig för att klara detta test och skapa stadsområden som inte bara är bekvämare utan i slutändan mer motståndskraftiga och hållbara.

Bilder: Lexica art

LÄKARENS SVAR

Vid stroke är varje minut viktig

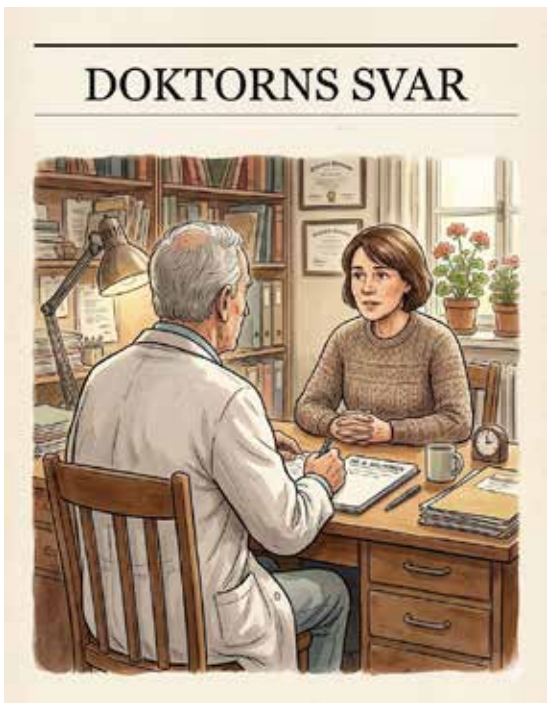

Fråga: *I torsdags firades World Stroke Day. Vad bör vi veta om stroke? Hur vet vi om en anhörig har syntom på en stroke? Varför är varje minut viktig?*

Svar: Plötsligt sluddrigt tal, hängande mungipa eller en arm som inte lyder. Stroke kan slå till utan förvarning. Att känna igen symtomen och ringa 112 direkt kan rädda liv och minska risken för bestående skador.

Den 29 oktober uppmärksammades World Stroke Day, den internationella strokedagen. Årets budskap från World Stroke Organization är tydligt: Every Minute Counts – varje minut räknas.

Varje år drabbas omkring 12 miljoner människor i världen av stroke. Enligt internationella uppskattningar kommer ungefär var fjärde vuxen över 25 år att få stroke någon gång under livet. <Cite refs={[”-turn950408search2”,”turn-950408search21”]}/>

Stroke innebär att blodförsörjningen till en del av hjärnan plötsligt störs. Vanligast är att en blodpropp täpper till ett kärl, men stroke kan också orsakas av en blödning i hjärnan. Hjärnceller som inte får tillräckligt med syre skadas snabbt.

Lär dig AKUT-testet!
Hur märker man att en anhörig kan ha drabbats? Kom ihåg fyra enkla kontrollpunkter:

A – Ansikte: Be personen le. Hänger ena mungipan?

K – Kropp: Be personen lyfta båda armarna. Sjunker den ena eller går den inte att lyfta?

U – Uttal: Be personen säga en enkel mening. Är talet sluddrigt eller hittar personen inte orden?

T – Tid: Ring 112 omedelbart vid misstanke om stroke.

Plötsliga synstörningar, domningar, svaghet på ena sidan av kroppen eller svårigheter att förstå tal kan också vara varningssignaler.

Varför är varje minut så viktig?
Ju längre hjärnan saknar normal blodförsörjning, desto större kan skadorna bli. Snabb sjukhusvård gör det möjligt att bedöma om behandling som löser upp en blodpropp eller avlägsnar den med kateter är lämplig. Sådan behandling kan förbättra möjligheterna till återhämtning, men passar inte alla patienter.

Vänta aldrig för att se om symtomen går över. Även övergående symtom kan vara en TIA, en varningssignal för stroke, och kräver omedelbar medicinsk bedömning. Notera gärna när symtomen började, men låt det aldrig försena larmsamtalet.

Stroke kan få allvarliga följder, men snabb behandling och individuellt anpassad rehabilitering kan göra stor skillnad. Det viktigaste du kan göra för en anhörig är att känna igen tecknen – och agera direkt.

Vid misstänkt stroke: ring 112. Varje minut räknas.

Källor: World Stroke Organization, World Stroke Day 2026; Strokeförbundet; Kainuun Aivoyhdistys.

BLODKÄRL

Förkalkningar i blodkärlen kommer redan i 20-årsåldern

Det lönar sig att leva hälsosamt redan i unga år

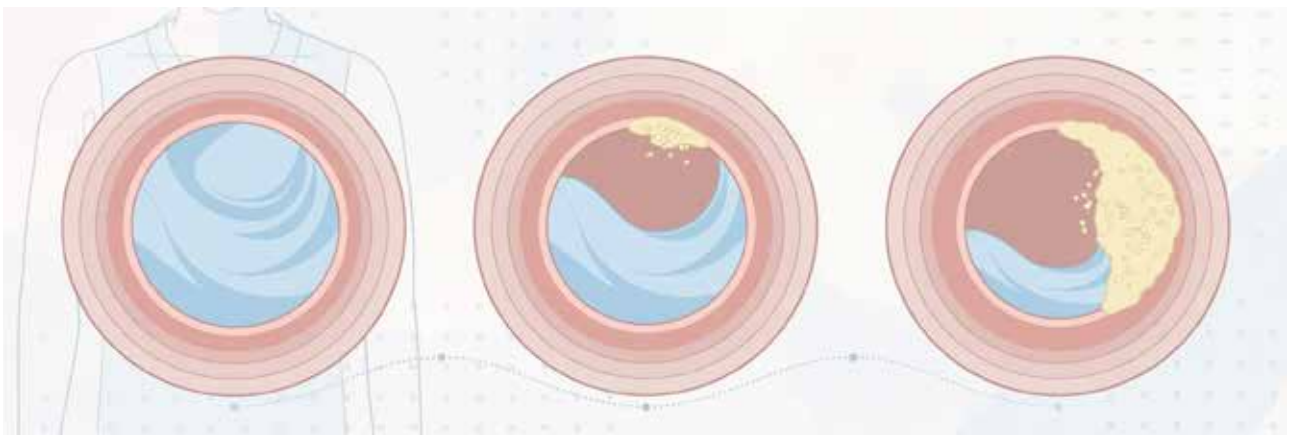

Många förknippar åderförkalkning med pensionärer och hjärtpatien-ter. Men ny forskning visar att processen kan börja långt tidigare än de flesta tror. Redan bland till synes friska unga vuxna i 20-årsåldern kan tecken på sjukdomen upptäckas, utan att personen känner några symtom alls.

Den internationella REACT-studien, som presenterades vid Euro-peiska kardiologkongressen (ESC Congress 2026) i München den 29 augusti 2026 och samtidigt publicerades i den ansedda medi-cinska tidskriften The New England Journal of Medicine, omfattade över 16 800 personer i åldern 18 till 70 år från Danmark och Spa-nien. Forskarna använde avancerad bilddiagnostik för att undersöka blodkärlen hos personer som inte hade någon känd hjärt-kärlsjukdom. [cnic.es]

Resultatet överraskade även experterna. Cirka en av tretton personer mellan 18 och 29 år hade redan åderförkalkning i minst en artär. Med stigande ålder ökade förekomsten kraftigt och bland personer i åldern 60 till 70 år hade omkring nio av tio tecken på sjukdomen.

Den tysta sjukdomen

Åderförkalkning, eller ateroskleros, utvecklas långsamt när fett, ko-lesterol och andra ämnen lagras i kärlväggarna. Under årtionden kan processen pågå utan några varningssignaler. Först senare kan den leda till hjärtinfarkt, stroke eller andra allvarliga kärlsjukdomar.

Forskarna beskriver resultaten som ett möjligt paradigmskifte. I stället för att enbart uppskatta risken utifrån blodtryck, kolesterol-värden och rökning skulle sjukdomen kunna upptäckas direkt genom undersökningar av blodkärlen redan i tidig vuxen ålder.

Livsstilen spelar större roll än många tror

Forskningsresultaten innebär inte att unga människor behöver oroa sig för att drabbas av hjärtinfarkt inom kort. Däremot visar de att grunden för framtida hjärt-kärlhälsa läggs tidigt i livet.

Läkare har länge betonat vikten av regelbunden motion, hälsosam kost, normal vikt, rökfrihet och god kontroll av blodtryck och blod-fetter. Den nya studien ger ytterligare argument för att sådana vanor inte bara är investeringar för ålderdomen, utan kan påverka kärlhäl-san redan från unga år.

Forskarna såg också tydliga skillnader mellan kvinnor och män. Hos män började utvecklingen tidigare, medan kvinnor uppvisade den kraftigaste ökningen mellan 40 och 60 års ålder, en period som ofta sammanfaller med övergångsåldern.

Budskapet från forskarna är tydligt: hjärt-kärlsjukdomar börjar ofta långt innan de märks. Ju tidigare hälsosamma vanor etableras, desto större chans att blodkärlen håller sig friska genom hela livet.

Källor: REACT-studien publicerad i The New England Journal of Medicine (29 augusti 2026), presenterad vid ESC Congress 2026 i München, samt information från Centro Nacional de Investi-gaciones Cardiovasculares

LJUDBÖCKER

Finländare är världens mest entusiastiska ljudboksälskare – och böcker kan lånas gratis från biblioteket!

Ljudböcker har tagit över finländarnas vardagsliv. Mer än något annat land i världen lyssnar vi på böcker – på jobbet, när vi diskar, när vi joggar och åker buss. Men var började denna revolution, och hur mycket kostar den?

Från kassetter till molntjänster – ljudböckernas långa historia

Ljudböcker har en förvånansvärt lång historia. I USA skapades de första inspelade böckerna redan på 1930-talet, när Library of Congress började producera "talböcker" för blinda och synskadade. Efter andra världskriget blev kassettböcker vanligare, och under 1970- och 80-talen blev ljudböcker populära bland bilister och långa resor.

I de nordiska länderna har ljudböcker särskilt starka rötter. I Sverige nådde ljudböcker en bred publik redan på 1980-talet – bland annat påskyndade kriminalfiktionens boom utvecklingen. Storytel grundades i Sverige 2005 och var en av världens första pionjärer inom digitala ljudböcker.

I Finland började den digitala ljudbokseran verkligen i mitten av 2010-talet. BookBeat startade i Finland 2016, och sedan dess har tillväxten varit svindlande.

Finländare på toppen av världen

Läsningen har inte ökat – men lyssnandet har gjort det. Detta är kärnan i ljudboksfenomenet: en bok hittar sin läsare när händerna är någon annanstans.

Mer än 6 procent av Finlands befolkning är engagerade BookBeat-användare – en andel som placerar finländarna i toppen av världen när det gäller att lyssna på ljudböcker. I Finland har BookBeat mer än 350 000 användare, och tjänsten fortsätter att växa.

År 2025 steg BookBeats globala intäkter till 146 miljoner euro – en ökning med 13 procent. Den mest lyssnade boken i Finland 2025 var Kati Pukki och Janne Lehtonens Special Forces – The Story of Janne Lehtonen.

De tre stora – och några andra

I Finland domineras marknaden av tre nordiska aktörer:

BookBeat är en tjänst som tillhör Bonnier Group och är den mest populära ljudbokstjänsten i Finland, med ett urval på mer än 900 000 böcker.

Storytel är den största ljudbokstjänsten i de nordiska länderna, särskilt känd för sitt eget Storytel Original-innehåll och barnbarnens Kids Mode.

Nextory är en svensk utmanare med ett urval som har vuxit till 1,4 miljoner böcker år 2026 – och är det mest prisvärda alternativet för familjer.

Hur är det med Amazon? Den amerikanska jätten äger Audible-tjänsten, som också är verksam i Finland. Audible skiljer sig från sina nordiska konkurrenter: de betalar med krediter för enskilda böcker istället för ett fast månadspris. Urvalet fokuserar på engelskspråkigt innehåll, och det finns mindre finskspråkigt innehåll än inhemska tjänster.

Vill du ha det gratis? Biblioteket finns här för att hjälpa dig!

Ljudböcker behöver inte nödvändigtvis köpas eller beställas. Finska bibliotek erbjuder ljudböcker att låna gratis via e-bibliotekstjänsten – allt du behöver är ett lånekort och en PIN-kod. Från våren 2024 och framåt har du kunnat låna från alla bibliotek som har anslutit sig till tjänsten, så länge biblioteket i din bostadskommun ingår i tjänsten.

Ljudböcker finns också gratis på Yle Areena, och Celia erbjuder en gratis tjänst för personer med lässvårigheter.

Hur mycket kostar det?

Nextory är billigast och börjar på 8,99 €/månad. Storytel börjar på €9,99/månad och BookBeat på €10,99/månad. Alla tre erbjuder en gratis provperiod – upp till 90 dagar.

Redaktörens kommentar

Ljudboksrevolutionen är en av de mest positiva kulturella förändringarna under det senaste decenniet. Den har inte tagit läsare från böcker – den har fört böcker till människor som inte haft tid att läsa tidigare. Diskning, en morgonjogging eller en lång bilresa blir till en bok. Det bästa är att allt detta genom biblioteket kan göras helt gratis – precis som traditionellt boklån.

Källor: BookBeat (mynewsdesk.com/fi/bookbeat), vertaaparas.fi, aanikirjavinkit.fi, vertailut.com, Yle.fi

INNEHÅLLET I VÅR TIDSKRIFT ÄR ANSVARSFULLT PRODUCERAT.
VI FÖLJER JOURNALISTREGLERNA.
Läs reglerna: https://jsn.fi/sv/journalistreglerna-2/

EVENEMANG

I DAG

SÖNDAGSPROMENAD

Hela Vasa promenerar i dag– söndagens succe fortsätter!

På söndag 4.10 kl. 10:00 samlas glada motionärer vid statyn på Salutorget för den populära söndagspromenaden. 10 kilometer genom vackra Vasa väntar, men takten bestämmer ni – ingen lämnas ensam och kortare sträcka går bra. Efteråt väntar gemensam kaffestund på egen bekostnad. Gratis, trevligt och öppet för alla. Samma tid även 11.10, 18.10, 25.10 och 1.11.

Källa: Evenemanget Sunnuntaikävely, arrangör Vaasan Kävelyklubi ry,

Huovinkuja 9 D 2, Vasa.

NOVEMBER

YLE

Yle Live kommer till Vasa den 10 november

Yles nya fartfyllda scenföreställning kommer till Ritz i Vasa den 10 november. Det tvåspråkiga evenemanget kombinerar journalistik, humor, musik, teater och en titt bakom kulisserna på nyhetsarbetet. Föreställningen riktar sig särskilt till 15–19-åringar. Föreställningar ordnas klockan 13 och 19. Dagföreställningen är gratis för elever och kvällsbiljetten kostar 10 euro.

LITTFEST

Vasa litteraturfestival LITTFEST 12-14-.11.2026

Litteraturfestivalen som ordnas i november, 12–14.11.2026, samlar igen namnkunniga författare i Vasa. Till LittFest kommer Monika Fagerholm, Kjell Westö, Kirsti Manninen (Enni Mustonen), Axel Åhman, Emmi Itäranta, Jessikka Aro och Tuomas Enbuske. Under hösten utlovas också bokcirklar före festivalen.

VASA STADSTEATER

Vierailu: Elämälle kiitos! Marion Rung 80v Juhlakiertue

13.11.26 klo 19

VAASABAROQUE

BLÄNDAD AV DÖD OCH KÄRLEK 13-15.11.2026

När barocken dansar tango – starka känslor på scenen
Italiensk tidig barock möter argentinsk tango och nutida dans i det koreografiska total-verket Bländad av död och kärlek. Vasa Baroque och Carl Knif Company ger föreställ-ningen i Helsingfors 13–14 november och i Vasa söndagen den 15 november kl. 17.00 på Ritz. Koreografi och regi av Carl Knif, musikalisk planering av Kajsa Dahlbäck. På scenen syns sångarna Kajsa Dahlbäck och Erica Back, musiker med violin, bandoneón, luta, viola da gamba och cembalo samt dansarna Jonna Aaltonen, Carl Knif och Terhi Vaimala. Musik av Claudio Monteverdi, Barbara Strozzi och Astor Piazzolla samspelar med kropparnas uttryck kring existens, passion och förgänglighet.
pe / fr 13.11 klo/kl. 19.00 Tanssin talo, Helsinki / Dansens hus, Helsingfors (Liput / biljet-ter: tanssintalo.fi)
la / lö 14.11 klo/kl. 15.00 Tanssin talo, Helsinki / Dansens hus, Helsingfors (Liput / biljet-ter: tanssintalo.fi)
su / sö 15.11 klo/kl. 17.00 @ Ritz, Vaasa / Vasa
Föreställningen varar cirka 70 minuter och följs av artistdiskussion. Biljetter till Vasafö-reställningen via netticket.fi/vaasa-baroque-syksy-host-26, till Helsingfors via tanssintalo.fi.
Källa: vaasabaroque.com

WASA TEATER

”Snöfall”-premiär 14.11.2026

Julmagin återvänder till Vasa.
Ett ensamt barn, ett mystiskt brev och en värld där tomtarna behöver hjälp. När julfavoriten ”Snöfall” återvänder till Wasa Teater väntar en färgsprakande familjeföreställning – men bakom glittret finns också en berättelse om något mycket mänskligt.
Det börjar med en önskan.
Bild: Wasa Teater

RUSK

Rusk i Jakobstad: Kammarmusik mitt i mörkaste november – ”en smältugn för kreativitet”

17–21 november 2026
När rusk, regn och kolmörker härjar som värst, då tänder RUSK-festivalen sina ljus. Grundad 2013 av klarinettisten Christoffer Sundqvist och kompositören Sebastian Fagerlund. Sedan 2020 leds den av dirigenten Anna-Maria Helsing

– En smältugn där kreativiteten flödar fritt, beskriver man själva.
Högklassig kammarmusik möter andra konstgenrer. Exotiska anknytningar? Ja, tack. Årets mörk-aste tid blir plötsligt oförglömligt mysig.
Lämna regnskärmen hemma. Ta med öppna sinnen – och kanske en termos glögg.
Referens: Bothnia Classic

VETENSKAP OCH KONST

AI och desinformation – hotas demokratin av kampen om sanningen? Diskussion på finska.

Gratis diskussionskväll i Vasa ska granska vem vi kan lita på i den digitala världen

Kan vi fortfarande fatta gemensamma beslut om vi inte längre får samma information? Den frågan står i centrum när Finlands Kulturfond ordnar en ny Tiede & Taide-kväll i Vasa den 12 november.

Artificiell intelligens, sociala medier och algoritmer förändrar hur nyheter sprids och hur politiska åsikter formas. Samtidigt blir det allt svårare att avgöra om en text, bild eller video är äkta – eller skapad för att vilseleda. Hur kan vi skilja tillförlitlig information från avsiktlig påverkan, och hur bevarar vi ett konstruktivt offentligt samtal när människor tycks leva i helt olika verklighetsbilder?

I diskussionen deltar skribenten Marko Jäntti, forskardoktorerna Ville-Pekka Niskanen vid Vasa universitet och Jenni Räikkönen vid Helsingfors universitet samt professor Tanja Sihvonen vid Vasa universitet. Journalisten Alma Onali leder samtalet.

Demokrati är det gemensamma temat för Kulturfondens Tiede & Taide-kvällar hösten 2026. Evenemangen förenar forskare, konstnärer och samhällsdebattörer och är öppna för allmänheten.

Tid: Torsdag 12 november 2026 kl. 17–19
Plats: Ritz, Kyrkoesplanaden 22 A, Vasa
Inträde: Gratis

VASA STADSTEATER

Viirun ja Pesosen joulu

Från och med 19.11.2026 kommer Julia-salen att visa Viiru och Pesonens jul. Föreställningen, regisserad av Seppo Välinen, för de älskade karaktärerna till en gemensam upplevelse för hela familjen.
Premiär 19.11.26

RITZ

ABBA-frenesi tar över Ritz med Dancing Queen-showen 21.11.26

ABBA Dancing Queen-hyllningsshowen tar med sig det legendariska bandets hits till Ritz-scenen. Föreställningar som setts vid tidigare föreställningar (t.ex. 13.12.2025) har bjudit på briljanta sångare, dansare och cirkusnummer. Föreställningen kommer att innehålla Mamma Mia, Dancing Queen, Fernando, Waterloo och många fler.
Den glamorösa kostymen, koreografin och de starka tolkningarna drar in publiken i Abba-frenesien. Detta är närmare den ursprungliga liveupplevelsen än många andra hyllningar. Om du är intresserad av discopop och 70-talets glitter erbjuder Ritz Hall en passande miljö. Kolla de aktuella datumen vid biljettkontoret. Referenser: ritz.fi

400ÅRS JUBILEUM

Tre 400-årsjubileer firas med nordisk barockprakt 25 – 28.11.2026

Vaasa Baroque, Pirkanmaan barokki och Drottningholms barockensemble går samman för att fira tre 400-årsjubilarer: Vörå kyrka, drottning Kristina och Riddarhuset i Stockholm. Konsertserien går under namnet Jubileum
Programmet bjuder på musik från det stockholmska hovet, från drottning Kristinas tid i Rom och lokal österbottnisk musik. Stockholms-, Tammerfors- och österbottniska musi-ker spelar tillsammans i ett festligt nordiskt samarbete. Konserten varar cirka 75 minu-ter.
ke / on 25.11 klo/kl. 18.00 Riddarhuset, Stockholm (Liput / Biljetter: Drottningholms ba-rockensemble)
to 26.11 klo 19.00 Raatihuone, Tampere / Tammerfors (Liput / Biljetter: Pirkanmaan barokki)
pe / fr 27.11 klo/kl. 19.00 / Kristiinankaupungin kirkko / Kristinestads kyrka

UKRAINE PRESIDENT

We Expect to Be Able to Move Forward in November With the Formats That Have Been Discussed for So Long – Address by the President

30 October 2026 - 20:08

Dear Ukrainians!

All day today, energy crews and specialists from the State Emergency Service of Ukraine have been working in Dnipro, in Kyiv and the region, as well as in our other cities and communities, dealing with the aftermath of Russian strikes and restoring power. Every day, unfortunately, they hit our energy infrastructure, causing extensive damage. Russia's operation against our power generation, our energy grids, and our energy interconnections continues. We are shooting down a significant number of Russian "shaheds," but, unfortunately, not all of them. And ballistic missiles are more difficult to deal with. Seventeen ballistic missiles were launched overnight. A tough challenge, especially when Patriot missiles are in such short supply. I am grateful to every man and woman in the repair crews and to everyone involved in the restoration work. I want to thank all of you for your professionalism and courage. The work continues nonstop, except during air raid alerts, and new threats and new strikes keep coming. That is why restoration takes time. Unfortunately, Dnipro came under repeated strikes throughout the day, including again this evening. The energy infrastructure was hit, and the railway station was hit again as well. Unfortunately, additional emergency power outages have been introduced. We have the personnel and equipment needed for restoration. In Kyiv and the region, in the Chernihiv region, Zaporizhzhia, Kharkiv and Sumy regions – restoration work must proceed promptly everywhere. Today, Russian ballistic missiles also struck the Poltava region. Kremenchuk. Our oil refining infrastructure was targeted. The Russians have not taken a single step toward energy de-escalation. They continue to carry out terrorist strikes against our cities. We will also act accordingly and entirely justly.

We continue working with all our partners on air defense and F-16 ammunition. We're preparing new decisions in the near future. I thank everyone who's really helping. Important negotiations will take place in Türkiye. We're also working to make the most of every diplomatic opportunity available to us. We expect to be able to move forward in November with the formats that have been discussed for so long.

A few more things.

Read more: https://www.president.gov.ua/en

COPYRIGHT: The Presidential Office of Ukraine. All materials featured on this site are is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International. The use of any materials posted on the website is permitted provided you link to www.president.gov.ua regardless of full or partial use of materials.

VECKANS KONSTUPPLEVELSE

Magnus Enckell
9.11.1870, Hamina
27.11.1925, Tukholma
Arne Cederholm med modell, 1905
Bild: Finlands Nationalgalleri / Jenni Nurminen

1984
EN ROMAN AV
George Orwell
Del 51

Fem sekunder senare satt Winston vid flickans bord med bultande hjärta.

Han såg inte på henne. Han packade upp sin bricka och började genast äta. Det var av största vikt att tala genast, innan någon annan kom, men nu hade en förfärlig fruktan tagit honom i besittning. En vecka hade gått sedan hon först hade närmat sig. Hon skulle ha ändrat sig, hon måste ha ändrat sig! Det var omöjligt att denna affär skulle få ett lyckligt slut; Sådant hände inte i verkligheten. Han skulle helt och hållet ha ryggat tillbaka för att tala, om han inte i detta ögonblick hade sett Ampleforth, den hårige poeten, gå slappt omkring i rummet med en bricka och leta efter en plats att slå sig ned. På sitt vaga sätt var Ampleforth fäst vid Winston och skulle säkert sätta sig vid hans bord, om han fick syn på honom. Det fanns kanske en minut på sig att agera. Både Winston och flickan åt stadigt. Det de åt var en tunn gryta, egentligen en soppa, av haricot bönor. Med ett lågt mummel började Winston tala. Ingen av dem såg upp; Stadigt hällde de det vattniga i munnen och mellan skedarna utbytte de de få nödvändiga orden med låga, uttryckslösa röster.

"Vilken tid går du från jobbet?"

»Halv art.»

"Var kan vi träffas?"

"Segertorget, nära monumentet."

"Den är full av teleskärmar."

"Det spelar ingen roll om det är mycket folk."

"Någon signal?"

– Nej. Kom inte fram till mig förrän du ser mig bland en massa människor. Och titta inte på mig. Håll dig bara någonstans nära mig.

"Vilken tid?"

»Nitton timmar.»

"Okej."

Ampleforth såg inte Winston och satte sig vid ett annat bord. Flickan avslutade snabbt sin lunch och gav sig iväg, medan Winston stannade kvar för att röka en cigarett. De talade inte mer, och så långt det var möjligt för två personer som satt på varsin sida av samma bord, såg de inte på varandra.

Winston var på Segertorget före utsatt tid. Han vandrade runt basen av den enorma räfflade kolonnen, på vars topp Storebrors staty blickade söderut mot himlen där han hade besegrat de eurasiska flygplanen (de östasiatiska flygplanen, hade det varit, för några år sedan) i slaget vid landningsbana ett. På gatan framför den stod en staty av en man till häst som skulle föreställa Oliver Cromwell. Klockan fem minuter över timmen hade flickan fortfarande inte dykt upp. Än en gång greps Winston av den förfärliga rädslan. Hon skulle inte komma, hon hade ändrat sig! Han gick långsamt upp till torgets norra sida och fick ett slags blekt nöje av att identifiera S:t Martins kyrka, vars klockor, när den hade klockor, hade klämtat: "Ni är skyldiga mig tre farthings." Sedan såg han flickan stå vid foten av monumentet och läsa eller låtsas läsa en affisch som löpte i spiral uppför pelaren.

Bilder från Vasa

Bilder från Vasa

META
based on a photo by
Hans Björkenäs

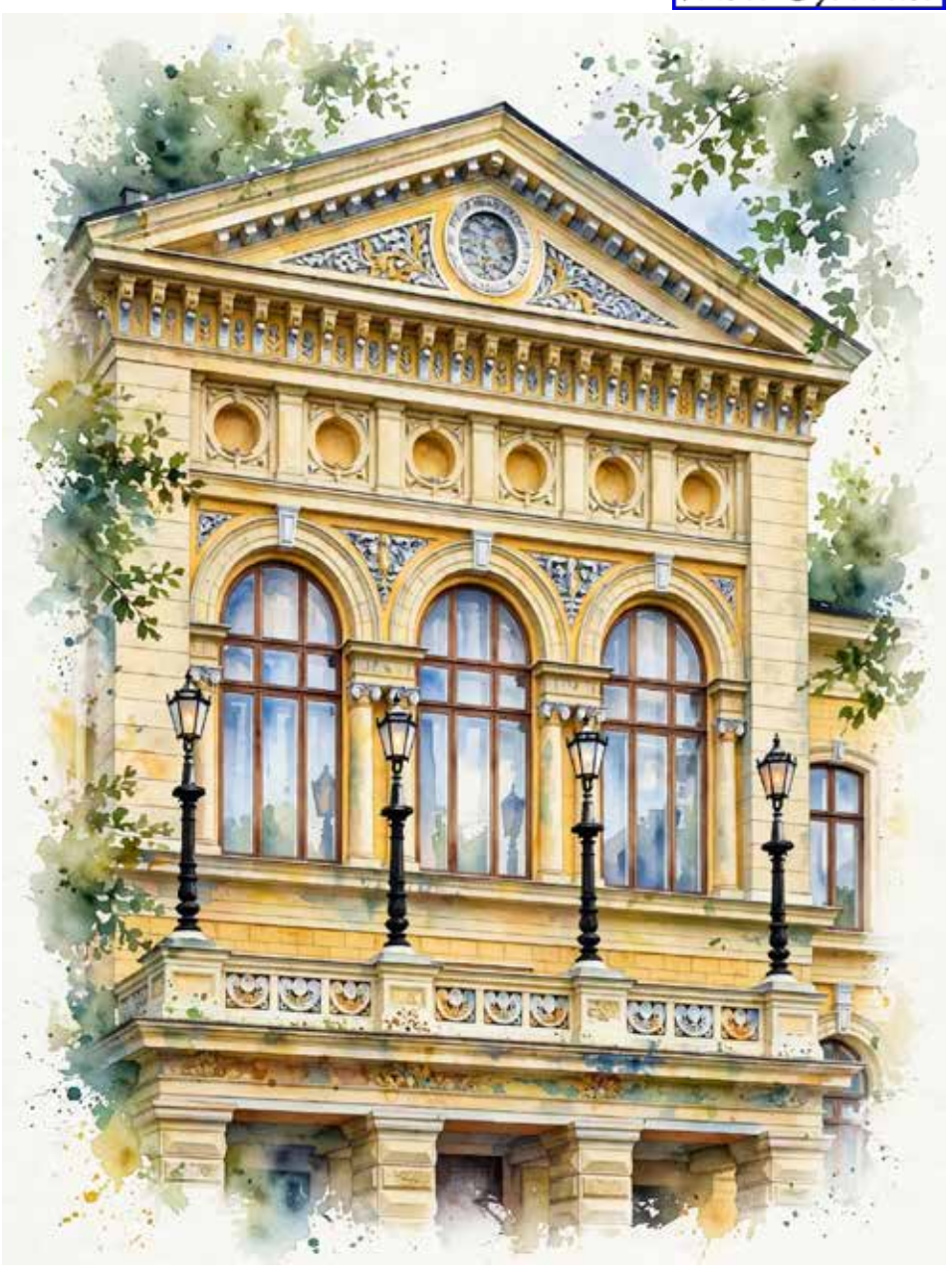

HUMOR FÖR ETT-HUNDRA ÅR SEDAN

MASSOR MED HATTAR
Kunden: Är det sant att ni har fått in 1,500 nya hattar från Paris?
Biträdet: Javisst!
Kunden: Åh, så förtjusande. Jag måste genast prova dem!

GRATULATIONER:
—Gratulera mig. Jag har gift mig!
—Jag känner inte din hustru, så jag kan inte gratulera dig och jag känner dig, så jag kan inte gratulera din hustru.

Astronomic picture of the week:

Glowing stellar nurseries

Colour composite image of RCW120. It reveals how an expanding bubble of ionised gas about ten light-years across is causing the surrounding material to collapse into dense clumps where new stars are then formed. The 870-micron submillimetre-wavelength data were taken with the LABOCA camera on the 12-m Atacama Pathfinder Experiment (APEX) telescope. Here, the submillimetre emission is shown as the blue clouds surrounding the reddish glow of the ionised gas (shown with data from the SuperCosmos H-alpha survey). The image also contains data from the Second Generation Digitized Sky Survey (I-band shown in blue, R-band shown in red).
Credit: ESO/APEX/DSS2/ SuperCosmos/ Deharveng(LAM)/ Zavagno(LAM)
Creative Commons Attribution 4.0 International License

NYFIKEN.
Fadern; Vad gör du, Fredrik? Fredrik; Jag står här framför spegeln pappa. Jag ville så gärna veta, huru jag såge ut, om jag vore en tvilling.

AFFÄRSMAN
HERREN: Du är en ärlig gosse, men pengarna som jag tappade, var en femhundramarks-sedel.
GOSSEN: Ja visst, det var en femhundramarkssedel, men jag växlade den för det fall att ni ville ge mig hittarlön.

PÅ ETT SJUNKANDE FARTYG
ropade kaptenen:
Kan någon av passagerarna be?
Ja, jag är präst, jag kan be, hördes en skrämd röst från den förvirrade passagerarskaran.
—Okej! ropade kaptenen, ni får be ... de andra tar dessa livbälten, för det finns bara en för få av dessa.

PESSIMIST.
En hastig farfar, som började arbeta på sin gård tidigt på måndagsmorgonen, ganska irriterad:
”Ja, ja. Det är redan måndag morgon och imorgon är det tisdag och i övermorgon är det onsdag ... hela veckan är nästan halvvägs, och Gud förbjude att en käpp har satts på korset på den här gården.”

URMAKARE
Köpare: Men om dessa klockor kostar dig tjugo dollar och du säljer dem för tjugo dollar, då kommer du inte att tjäna något med dem.
Urmakare: Åh, jo, det gör jag.
Köpare: Hur?
Urmakare: Genom att reparera dem senare.

HOROSKOP FÖR NOVEMBER 2026

Novemberhoroskop: Vad stjärnorna har att säga

Väduren (21 mars–19 april):
Din entusiasm når nya höjder i november, Väduren! Men var försiktig—alla är inte redo för din energi innan de har fått i sig sin tredje kopp kaffe. Rikta all den glöden till något produktivt, som att organisera dina strumpor. Små vinster är också vinster!

Oxen (20 april–20 maj):
November ger dig riktiga mys-vibbar, Oxen. Du kommer känna ett oemotståndligt behov av att krypa ner under en filt och sträcktitta på dina favoritserier. Produktivitet? Överskattat. Bekvämlighet? Nödvändigt. Låt ingen övertyga dig om något annat.

Tvillingarna (21 maj–20 juni):
Du kommer jonglera fler uppgifter än en cirkusartist den här månaden, Tvillingarna. Multitasking är din superkraft, men kom ihåg: att svara på mejl samtidigt som du gör yoga kan bli... intressant. Ta ett djupt andetag—eller fem.

Kräftan (21 juni–22 juli):
I november kommer dina känslor vara lika oförutsägbara som vädret. Ena stunden vill du gå i ide, nästa planerar du en spontan roadtrip. Dina vänner vet redan att de är på en känslomässig berg- och dalbana—så luta dig tillbaka och njut av resan.

Lejonet (23 juli–22 augusti):
Du känner dig extra fantastisk denna månad, Lejonet! Varje trottoar är din catwalk, men bli inte förvånad om du snubblar på dina egna fötter då och då. Det är en del av din charm. Kom ihåg, självförtroende kan ta dig ur nästan allt!

Jungfrun (23 augusti–22 september):
November är organiserandets månad, Jungfrun. Du kommer att njuta av att färgkoordinera ditt liv in i minsta detalj. Men gå inte för långt—dina vänner kanske inte uppskattar när du börjar alfabetisera deras kryddhyllor.

Vågen (23 september–22 oktober):
Du blir gruppens diplomat den här månaden, Vågen. Alla kommer vända sig till dig för att lösa tvister, från middagssällskap till vem som får sista pizzabiten. Men överdriv inte—du förtjänar den sista biten lika mycket som någon annan!

Skorpionen (23 oktober–21 november):
Det är din säsong, Skorpionen, och du känner dig mystisk och magnetisk. Du kanske är sugen på att grubbla lite, men glöm inte: även du behöver skratta ibland. Släpp fram din inre komiker—du är roligare än du tror!

Skytten (22 november–21 december):
Äventyret kallar, Skytten! Men innan du bokar en sista-minuten-resa till ett avlägset land, kanske du ska börja med att städa kylskåpet. Den där yoghurten kommer inte överleva tills du kommer hem, men din reslust gör det!

Stenbocken (22 december–19 januari):
Du är inne i arbetsmode, Stenbocken, men låt inte stressen ta över. Kom ihåg, även superhjältar tar pauser (och ser bra ut medan de gör det). Så häll upp en kopp te, släng upp fötterna och låt världen klara sig själv ett tag.

Vattumannen (20 januari–18 februari):
Du är full av idéer denna månad, Vattumannen, och ditt geni blir svårt att tygla. Se bara till att dina vänner är redo för din nästa stora uppfinning—den kan innehålla mer kartong och glitter än de förväntade sig.

Fiskarna (19 februari–20 mars):
Drömmande och kreativ som alltid, Fiskarna, kommer du ofta sväva iväg i tankarna mitt under en konversation. Oroa dig inte om du glömmer vad någon just sa—du skapade förmodligen ditt nästa mästerverk. Bara nicka och le; det fungerar varje gång!

Glad november!

BLOGGSKRIBENTER

Skriv i Wasa Dagblad – Vi söker bloggförfattare!

Älskar du att dela med dig av dina tankar, erfarenheter eller kunskaper? Wasa Dagvlad söker nu engagerade blogg-skribenter som vill skriva intressanta och inspirerande texter för våra läsare.

Oavsett om du gillar att skriva om lokala nyheter, kultur, livsstil, företagande eller personliga reflektioner – din röst är välkommen hos oss!

Att skriva för *Wasa Dagblad* är ett utmärkt sätt att nå en bredare publik, knyta kontakter och utveckla din kreativitet. Ingen tidigare erfarenhet krävs – allt du behöver är idéer och entusiasm! Vi uppskattar olika perspektiv och nya röster som speglar vår gemenskap.

Intresserad? Skicka din bloggidé eller ett kort prov till oss, så publicerar vi gärna dina texter. Var med och gör *Wasa Dagblad* till en plats för meningsfulla diskussioner och engagerande berättelser!

Kontakta oss på wasadagblad@gmail.com för mer info. Vi ser fram emot att höra av dig!

WASA DAGBLAD

En modern tidning med en layout med drag av 1870-talets press. . På den tiden hade tidningar bara 4-8 sidor. Mycket text, men inga bilder alls, så det är mycket att läsa på några sidor.

Tidningen innehåller citat från gamla dagstidningar hämtade från Riksarkivet (digi.kansalliskirjasto.fi). GPT3, Gemini, Aria och Monica gör en del av det rutinmässiga redigeringsarbetet, t.ex. översättning, korrekturläsning och skrivande av korta notiser. Alla texter har granskats av journalister och redaktionen ansvarar för texternas innehåll.

Wasa Dagblad är en publikation av dagstidningstyp som än så länge utkommer på söndagsmorgnar. Men vårt mål är att den ska komma ut varje morgon i framtiden.

Tidningen finns tillgänglig gratis på nätet.

Läsarnas texter är välkomna!

Tidningen är lokalt ägd och kommer att fortsätta att vara det.

Chefredaktör är Hans Björknäs.

Redaktion
Wasa Dagblad, Andra linjen 9 B 36, 00530 Helsingfors. Telefon +358-40-5462455. Annonser kan sändas via e-post i jpg-format, ta gärna kontakt med redaktionen. .
E-post: wasadagblad@gmail.com

FRÅN LÄSARNA

Vi tar väldigt gärna emot inläggfrån våra läsare. Kommentarer,historier, minnen, debatt, nyheter från hemorten. Sannoliktkoimmer detta att vara den viktigaste delen i denna vår tidning.
Men utrymnmet är ju begränsat,så skriv gärna rätt så kort! Så sänd gärna inlägg till:
wasadagblad@gmail-com

ANNONSERA I WD

Det kan ha ett visst PR-värde att vara bland de första som annonserar i denna historiska och hypermodärna dagstidning.
Sänd annonser till
wasadagblad@gmail.com
som jpg, tiff eller png,
WASA DAGBLAD
wasadagblad@gmail.com